



Tučňáci

- Říše : Živočichové
Kmen : Strunatci (Chorda)
Řád : Tučňáci (Sphenisciformes)
Čeleď : 1 – Tučňákovití (Spheniscidae)
Druhy : 17

Tučňáci, jsou mořskými nelétavými ptáky, jsou přizpůsobeni k plavání a k životu v extrémně chladném podnebí. Většinu života tráví ve vodě, kterou se prohánějí pomocí ploutvovitých křídel a loví ryby, olihně, sépie, chobotnice atd. Jejich tělo je porostlé krátkými, překrývajícími se pery. Opeření zdokonaluje proudnicový tvar těla, které je nesmáčivé a dokonale zadržuje tělesné teplo. Nepropustnost tělního pokryvu a jeho termoizolační schopnost je dána třemi vrstvami: hustou masou překrývajících se masných per, silnou vrstvou podkožního tuku a mezi nimi situovanou vrstvou vzduchu, ohřivanou tělem. Mnohé druhy hnízdí na břehu, kde tvoří velké kolonie. Na pevnině se tučňáci pohybují kolébavou chůzí. Vyskytují se pouze na jižní polokouli. Nejběžnější jsou v oblastech chladného klimatu, ale vyskytují i v oblasti tropického pásma, kde pronikají z jihu chladné mořské proudy.

Anatomie: Mají buclaté oblé tělo, nohy krátké, s plovací blanou mezi prsty, posazené dozadu do té míry, že musí stát na zemi vzpřímeně a rovnováhu udržovat nohama a krátkým, tuhým ocasem. Při chůzi celou svou váhu přenášejí na prsty, a proto je tak nemotorná. Na sněhu a ledu se kloužou po bříše a pohánějí se vpřed nohama a křídly. Má mimořádně krátké, šupinovité opeření a díky tomu při plavání dochází k minimálnímu tření. Opeření horní strany těla černé nebo šedé, spodina bílá. Jiné zbarvení a hřebeny nebo chocholky u očí jsou jen na hlavě nebo na krku.

Rozmnožování: Většina tučňáků se rozmnožuje v koloniích, které se skládají ze stovek až tisíců ptáků. Hnízda jsou vybudována z trávy, per nebo oblázků. Samice klade 1 – 2 vejce. Samice některých druhů ihned po naklazení vajec opouští hnízdo a odchází do moře lovit potravu, zatím co samec udržuje vejce v teple, drží je na horní ploše nohou a pod kožními záhyby na bříše. Může s vejcem dokonce i chodit, a přitom je u sebe udrží v náležité pozici. Tato první část inkubační doby může trvat týdny i měsíce a samec v této době nepřímá potravu a žije z tukových zásob. Po návratu samice si partneři vymění úlohy.

Plavání: Tučňáci používají při plavání různé techniky. Při odpočinku plavou pomalu na hladině se vztyčenou hlavou a ocasem, veslují křídly. Během lovu pod hladinou se pohybují pomocí prudkých úderů křídel. Pod vodou jsou většinou minuty, ale byly zaznamenány i dvacetiminutové ponory. Třetím stylem napodobují delfíny, plavou těsně pod hladinou a periodicky vyskakují nad vodu.

Zástupci:

- Tučňák císařský – je největší druh tučňáků – dorůstá výšky až 1,1 m. Dokáže se potopit až do hloubek 530 m a až po dobu 20 minut. V zimě samice klade jediné vejce, překulí je po horní ploše nohou samici, aby nezmrzlo, a odchází do moře. Samec má vejce na nohou, shora překryté opeřeným kožním záhybem. Samci odcházejí z bezpečí ledového oceánu a vydávají se na cestu do jejího středu.



Samečci s vajíčkem v teplém úkrytu mezi nohama čelí vichřici v kruhovém útvaru, a v teplém středu se střídají.



V prvních chvílích po vylíhnutí je s mládětem sameček. I on je schopen v omezené míře mládě nakrmit.



Nakonec se vzrostlejší mládě vydá spolu s rodičem k oceánu.



Tučňák císařský s mládětem.



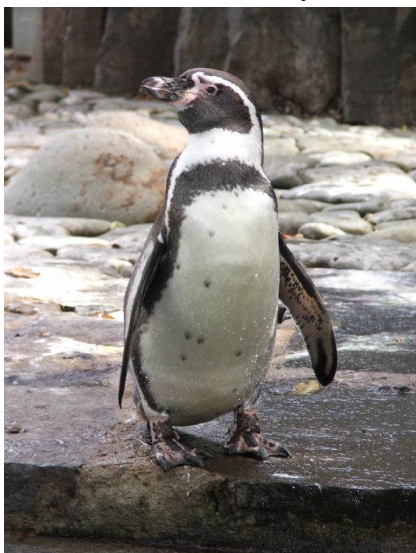
- Tučňák kroužkový – je jedním z mála tučňáků, který hnízdí na antarktické pevnině podél břehů, kde v létě není led. Na horní straně těla je převážně modročerný, na dolní je čistě bílý a kolem očí má výrazný bílý kroužek. Tento druh tučňáka je poměrně agresivní a pozorovatelé zjistili, že dospělí často kradou kamínky ze sousedních hnízd.



- Tučňák uzdičkový – je charakteristický tenkou černou čarou táhnoucí se od ucha k uchu pod zobákem. Shora je převážně modročerný a spodní část těla, tváře, bradu a hrdlo má bílé. Většinou se vyskytuje na slabších plovoucích ledových polích; rozmnožuje se ve velmi hustých koloniích, které jsou v pobřežní zóně na místech, kde není led. Hnízda jsou kruhové plošky vystlané kamínky s mělkou hnízdní kotlinkou a často jsou na nich kosti a peří. Tučňák uzdičkový tráví hodně času údržbou peří, aby uchoval jeho izolační schopnosti pro dlouhé pobyty v ledových antarktických vodách s teplotami kolem 0°C.



- Tučňák Humboldtův - malá kolonie tohoto druhu tučňáka se vyskytují podél západního pobřeží Jižní Ameriky, tj. v oblasti chladného, ale na ryby bohatého Humboldtova proudu. Zbarvení je většinou načernale šedé, spodní část těla bílá, dospělí mají výraznou černou podkovovitou pásku na prsou a bílý proužek na hlavě. Tento druh obvykle loví potravu ve skupinách, v mělké vodě; pronásleduje hejnové druhy ryb hlavně sardele a sardinky. Hnízdí v podzemních doupatech, v dutinách a štěrbinách mezi balvany.



- Tučňák nejmenší – tento modrošedý pták je nejmenší druh tučňáků a také jedním z několika mála druhů, kteří zůstávají aktivní i po setmění. Ve dne se krmí v moři. V době hnízdění se po západu slunce vrací k pevnině a vychází pod ochranou tmy na břeh. Obvykle hnízdí v podzemních doupatech, ale též v dutinách, štěrbinách a pod vegetací mezi balvany a někdy pod domy. Klade dvě vejce na podložku z klacíčků nebo trávy. V moři hledají potravu samostatně nebo v malých skupinkách. Chytají malé ryby a polykají je pod vodou.



- Známe dalších 12 druhů tučňáků např. tučňák žlutorohý nebo patagonský.

Zajímavosti:

- Všechny druhy tučňáků s výjimkou tučňáka žlutookého tvoří kolonie. V nich se dorozumívají hlasovými signály a gestikulací, kde jsou jejich partneři a mláďata.
- Pohyb tučňáku je mnohem efektivnější ve vodě než na suchu. Některé druhy mohou plavat rychlostí 14km/hod.
- Na povrchu země hnízdí jen některé druhy tučňáků. Tučňáci magellanští hnízdí v mělkých doupatech c otevřeném terénu a skrývají se tam před nápory přírodních živlů i před predátory.
- V drsných podmínkách se tučňáci císařští a jejich mláďata choulí k sobě, aby získali více tepla. Ve středu skupiny je asi 10 °C vyšší teplota než na okraji. Tučňáci se na okrajích skupiny postupně střídají.
- Tučňák oslí - rodiče z moře svým mláďatům přinášejí už natrávenou potravu (ryby) ve svém voleti. Mláďata si ji pak berou metodou "ze zobáku do zobáku".
- Správný čas na pořádný spánek přichází pro tučňáky odpoledne. Jak objevili francouzští ekologové, spí tito velcí ptáci po obědě mnohem tvrději, než v ranních rušných hodinách.



Kolonie tučňáka megelanského.